

הלכה | מוסר | מידות שיעורי דעה

שיחת חיזוק לאור האסון הנורא במירון

הקב"ה נתן לעם ישראל מכה גדולה ועצומה!! המכה הזאת אינה מסתכמת רק בארבעים וחמשה הצדיקים שנהרגו, יש כאן עוד משהו.. מתי שנהרגים ע"י אויבים, כועסים על האויבים! מתי שנהרגים ע"י חיידק, מדברים על החיידק! אבל כאשר אחים נהרגים על ידי אחים באונס ובשגגה, על מי נצעק?! על מי נתאונן?! האם ייתכן לעבור על כך לסדר היום?! כאילו הכל בסדר! ולא מדובר כאן רק על הדמעות, הצער והכאב של הורים לילדיהם, נשים לבעליהן, יתומים ואלמנות... הקב"ה השתמש בעם ישראל **לדרוג איש את רעהו** שלא בכוונה.. וזה מזעזע.. לפני כשמונים שנה בשואה האיומה נהרגו שש מליון ע"י עמלקים ימ"ש, עם ישראל ידע קרבנות, ידע אויבים וידע נסיונות.. אבל האופן הזה הוא הכי מזעזע מכולם!! האופן שבו אחים הורגים אחים אחרים!

התגובות בציבור הם רבות ומגוונות, אחד אומר איך אפשר להכניס כ"כ הרבה אנשים לכזה מקום קטן ולא מסודר וכו', יש מאשימים את המשטרה, מבררים מי אשם?! ויש מי שצריכים לברר בדיוק אבל בדיוק מה קרא שם! אבל הרמב"ם כתב לא זה, ולא זה, ולא זה.. זה לא הכיוון בכלל!!
כתב הרמב"ם (הל' תעניות פ"א א-ג) וז"ל: **'מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר (במדבר י') 'על הצר הצור אתכם והרעותם בחצוצרות' וכו', ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, וכו' אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) 'והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי', כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי.**

נאמר כאן חיוב דאורייתא של נחפשה דרכינו ונחקרה ונשוכה!! כך צריך לנהוג יהודי מאמין!

בזמני הנביאים היו ישעיה הנביא או ירמיה הנביא עומדים ואומרים לעם ישראל כיצד צריך לנהוג, מה צריך לתקן, ואם לא יתקנו מה עתיד לבוא עליהם רח"ל! ואחרי הפורענות היו באים ונותנים מוסר, על מה עשה ה' ככה, ועל מה חרי האף הגדול הזה.. אבל היום אין לנו נביאים.. מי יאמר לנו?! ואמר מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שלא ייתכן שהקב"ה יעניש באופן כואב ביותר, ולא יהיה לנו דרך ואופן שנדע על מה לחזור, ומה לפעול.

הנביא אומר (שמואל א כ"ד י"ג) "כאשר יאמר מושל הקדמוני מרשעים יצא רשע", (יעו"ש בפירש"י), ובגמרא (מכות י'): במה הכתוב מדבר? בשני בני אדם שהרגו את הנפש, אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד, לזה אין עדים ולזה אין עדים, הקדוש ברוך הוא מזמין לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו, זה שהרג במזיד נהרג, וזה שהרג בשוגג גולה.

מבואר מדברי הגמרא שכשהאדם עובר עבירה חמורה כרציחה, הגם שעשאה בבלי דעת! - אף על פי כן, הפגם הוא גדול מאד, ועבירה גוררת עבירה, עד שבאנו לידו עוד עבירה של רציחה שיצטרך להימלט על נפשו לעיר מקלט. **כולם קדושים, וכולם טהורים!** אבל באסון הנורא הזה שבלא כוונה גופם נדחף והרגו אחד את השני באונס, ויש כאלו שנדחפו בטעות והרגו בשוגג, וזה נורא נוראות!! ואם ישנה **מערכת** נוראה כל כך! שמ"ה קדושים נהרגו באופן מחריד ומזעזע שכזה, מוכרח להיות שיש **אצלינו** באויר, דקה שבדקות, איזה שייכות לעבירות של שפיכות דמים ה' ירחם!

יש כמה דברים המובאים בחז"ל שנקראים בשם 'שפיכות דמים', וצריך לבדוק אם יש לנו צד ועסק בדברים הללו! הובא בגמרא (בבא מציעא נח:) תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק: כל המלבין פני חבריו ברבים כאילו שופך דמים. אמר ליה: שפיר קא אמרת, דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא. אמר ליה אביי לרב דימי: במערבא במאי זהירי? - אמר ליה: באחוורי אפי.

רואים כאן במה היו נוהרים בארץ ישראל, ומדקדקים בה?! באחוורי אפי - בהלבנת פנים! וזהירות לא לבייש לא להכאיב לבני אדם! ובוה היו זהירין מכל דבר אחר, האם ביישתי מיישהו? האם הכאבתי למיישהו, כי מי שגרם לשני להסמיק, ואחרי כן להחוור, הוא שופך דמים!

ור' **איצלה בלאזר** זצ"ל היה אומר שזו לא גוזמא!! אלא בשמים הוא נחשב שופך דמים כפשוטו! וזה לא יאומן לפעמים רואים בני עלייה צועקים ומתווכחים בלימוד, והאחד זועק על השני בקולות וברקים, איך שהשני עם הארץ ולא יודע כלום! (וזה אסור) כמ"ש בשו"ת חוות יאיר סי' קנב, והובא להלכה בסו"ס ח"ח, וע"ע בהל' לשה"ר כלל ח ס"ט ובבב"ח שם: ואכמ"ל) ולפעמים זה שפיכות דמים! וכמה גדולי ישראל נהרגו מהדברים הללו!

הובא **בתוספתא** (מנחות פ"ג) בניין הראשון מפני מה חרבה? מפני עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים שהיה בתוכה, אבל באחרונה מכירין אנו בהן שהן עמלין בתורה, וזהירין במעשרות, מפני מה גלו? מפני שאוהבין את הממון, ושונאין איש את רעהו ללמדך שקשה שנאת איש את רעהו לפני המקום ושקלה הכתוב כנגד עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, עכ"ל. מבואר ששקלה הכתוב לשנאת חנם כנגד ע"ז ג"ע ושפיכות דמים! (וכן משמע בגמ' יומא ט:).

ומה זה שנאת חנם? ביאר רש"י (שבת לב:) שנאת חנם - שלא ראה בו דבר עבירה שיהא מותר לשנאותו - ושונאו. וכתב הרמב"ם (הל' רוצח פ"א) השונא שנאמר בתורה הוא מישראל, והיאך יהיה לישראל שונא מישראל? והכתוב אומר (ויקרא י"ט י"ז) לא תשנא את אחיך בלבבך, אמרו חכמים כגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר, הרי זה מצוה לשנאו עד שיעשה תשובה ויחזור מרשעו. וכן פסק השולחן ערוך (ח"מ סי' רעב סי"א). הנה, כמעט ואין שום היכי תימצא בעולם שמותר לשנא יהודי! (לכה"פ יהודי חובש כיפה!) אסור לשנא!

ואיך מתבטא השנאת חנם ביום יום? כתב החפץ חיים (אהבת ישראל פ"ב) איתא בגמרא (פנהדרין כז:) דמי שלא דיבר עם חבריו מחמת איבה שלושה ימים, נקרא שונא, והנה מצוי מאד בין אנשים, שלפעמים בשביל סכסוך דבר קטן שהיה ביניהם יש להם תרעומת זה על זה, אף ששנאה גמורה אינה נראית ביניהם, אך מכל מקום אינם רוצים להפגש יחד, ובלשון בני אדם נקרא ענין זה שאינו שוה בשוה עמו, אבל באמת הרי חזינן מגמרא הנ"ל שבענין כזה נקרא שונא, ועובר על לאו ד"לא תשנא את אחיך בלבבך". ועל כן צריך האדם שיתבונן בדבר זה, שאפשר שבשביל דבר קטן יכשל האדם בעון החמור הזה, שהוא נורא מאוד, עכ"ל. ומי יוכל להגיד שהוא נקי מזה?

ועוד לגבי איסור לשון הרע מבואר בגמרא (ערכין טו:) תנא דבי רבי ישמעאל: כל המספר לשון הרע - מגדיל עונות כנגד שלש עבירות, עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים. וכתב החפץ חיים (פתיחה להל' לשה"ר) וכמה פעמים יוכל לבא מזה לידי שפיכות דמים, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' דעות פ"ג) אף על פי שאין לוקין על לאו זה עון גדול הוא וגורם להרוג נפשות רבות מישראל, לכך נסמך לו לא תעמוד על דם רעך, צא ולמד מה אירע לדואג האדומי ולנוב עיר הכהנים, וכו' יעו"ש.

ובאמת, כשמתחזקים במצוות שבין אדם לחבירו מביאים שפע של מידת החסד לעולם, וזה מדה כנגד מדה (כמבואר בספר מנורת המאור), וכשאדם דן את חבריו לכף זכות משמים דנים לזכות, (כמבואר בגמרא שבת קכז:), וכשמנעם מלומר דברי ביקורת ודברים רעים על זולתו, ומדבר רק דברים טובים, זה עושה רושם עצום בשמים! וצריך למעשה להתאמץ במיוחד שלא להיכשל בדברים שיש בהם ענייני שפיכות דמים!

ועוד עניין שמוכרחים להזכיר, בשנים האחרונות נהיה אצלינו בציבור שינוי מוזר ומשונה, המבוגרים בינינו עוד זוכרים, פעם כשהיה צרה בעם ישראל, בין צרת יחיד בין צרת רבים, היו מתחזקים בתורה, ובתפילה! אבל בימינו יש הרבה עניין בסגולות וישועות, ולא סגולות של חז"ל הקדושים אלא כל מיני הבטחות וישועות למיניהם.. ובטוח שמדובר באנשים קדושים, ובמקומות קדושים.. אבל צריך פרופרציות!

כשיש טרגדיות, כשיש צרות רח"ל.. תשובה, ותפילה וצדקה, כמבואר בגמרא (ברכות ה:), כשבאים ייסורים יפשפש במעשיו, יתחזק בתורה, יתחזק בתפילה, אבל לא לחפש כל מיני דברים נידחים.. רשב"י הקדוש אמר שלשבת וללמוד זה ישועות! **ללמוד וללמוד וללמוד זו הישועה הכי גדולה שיכולה להיות!** ללכת להתפלל במקומות הקדושים, זה דבר טוב! אבל לכל דבר יש גבול.. והמקום דחוס, וצריך ליכנס ולדחוף ולדחוף.. הכל כדי להגיע בפועל ממש לישועה! הרי לשבת וללמוד מהבוקר עד הלילה זו ישועה! תורה מגנא ומצלא מכל הייסורים! האם באמת גדולי ישראל אחזו שצריך יום או יומיים של ביטול תורה בשביל זה? כל מילה של תורה שקול כנגד כולם! ומה עם הפריצות שבדרך? כל ראייה, כל הסתכלות זה איסור דאורייתא! האם זה שווה את כל זה?!

מה היא השיטה של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי בעניינים אלו?! בגמרא (שבת יא:) הובא דתניא: חברים שהיו עוסקין בתורה - מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחביריו, שתורתן אומנותן. אבל כגון אנו - מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה. רבי שמעון בר יוחאי אחז שצריך ללמוד, וללמוד עד שאין זמן אפילו לתפילה! והובא בירושלמי (ברכות פ"א) בשם רבי שמעון בן יוחי כגון אנו שעוסקים בתלמוד תורה אפילו לקריאת שמע אין אנו מפסיקין. לפי הירושלמי אפילו לק"ש דאורייתא הוא לא היה מפסיק!!

ובאבות דרבי נתן (פרק מא) כתב הוי עמל בדברי תורה ואל תתעסק בדברי בטלה. מעשה ברבי שמעון בן יוחאי שהיה מבקר את החולים ומצא אדם אחד שתפוח ומוטל בחולי מעים ואומר גידופין לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו (רשב"י) ריקה היה לך שתבקש רחמים על עצמך, ואתה אומר גידופין? אמר לו (החולה) הקדוש ברוך הוא יסלקנו ממנו (את הייסורים) ויניחנו עליך. אמר (רשב"י לעצמו) יפה עשה לך הקדוש ברוך הוא (שקלל אותך החולה) שהנחת דברי תורה והיית מתעסק בדברים בטלים.

שיטת התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי שאין זמן לשום דבר אחר, לא לתפילה, לא לגמילות חסדים, רק תורה! ואמנם אנחנו לא בדרגה הזאת, אבל את צורת הדברים ודאי ואפשר וצריך ללמוד, כמה שלילמוד התורה הוא עיקר העיקרים, שאין דומה לו! ובשעת ייסורים רח"ל יפשפש במעשיו ואם לא מצא יתלם בביטול תורה (כמבואר בברכות ה:), וכשעושים מה שצריך בודאי שה' יתברך יסיר ממנו כל יגון ואנחה ויגאלנו ויושיענו בקרוב, אמן!